
DEN UAFHÆNGIGE KONTROL- OG
STYREGRUPPE I TELEDATASAGEN

Dato: 6. november 2020

Journal nr. 2020-049815

Til Justitsministeriet

Afgrænsning af sager, der skal undersøges i teledatasagen

1. Indledning

Ved kommissorium af 2. juli 2019 nedsatte Justitsministeriet Den uafhængige kontrol- og styregruppe i teledatasagen, da der efter konstateringen af en systemfejl i et it-program mv. var sat spørgsmålstejn ved politiets og anklagemyndighedens anvendelse af teledata i straffesager. Kontrol- og styregruppen skulle kontrollere og styre myndighedernes gennemgang af anslået ca. 10.700 afsluttede eller verserende straffesager, herunder sager uden domfældelser. I vedlagte figur 2 fra Rigsadvokaten, som kontrol- og styregruppen har modtaget den 3. november 2020, er de seneste tal fordelt på forskellige sagskategorier, men der må forventes mindre ændringer i opgørelsen.

Af tillæg til kommissorium af 26. november 2019 fremgår bl.a., at myndighedernes sagsgennemgang skal angå sager, hvori der er indhentet teleoplysninger, i perioden fra den 1. november 2010 til den 18. oktober 2019, hvor Rigsadvokatens midlertidige stop for brug af teledata under hovedforhandlinger mv. udløb.

På baggrund af den kortlægning af teledatafejl, som var resultatet af bl.a. en undersøgelse foretaget af konsulenthuset Deloitte, blev det besluttet, at de verserende sager skulle behandles af anklagemyndigheden efter nye retningslinjer og derefter afgøres af domstolene. Dette har efter det oplyste ikke senere givet anledning til væsentlige problemer.

For så vidt angår de sager, hvor der var taget endeligt stilling til skyldsspørgsmålet den 18. oktober 2019, måtte det efter de foreløbige undersøgelser forventes, at sagsmaterialet i et betydeligt antal sager var behæftet med teledatafejl. Undersøgelserne tydede f.eks. på, at mange teledataoplysninger nu kun kunne efterses i rådata fra teleudbyderne, idet en del teleoplysninger fra teleselskaberne ved en fejl ikke var medtaget i de udgaver, som Rigspolitiets Telecenter havde konverteret og videregivet til politikredsene, og hvorfra de senere blev overgivet til anklagemyndigheden, forsvarerne og retten. Konverteringen havde tillige i en række sager medført, at angivelsen af telemasters placeringer havde været fejlagtig. Undersøgelser afdækkede også en række andre mere eller mindre væsentlige teledatafejl.

2. Planlægning af undersøgelserne

Da der var opnået et tilstrækkeligt overblik over de mulige fejlkilder, drøftede kontrol- og styregruppen med Rigsadvokaten, hvorledes undersøgelsen af de afsluttede sager skulle foretages. Der forelå ikke et digitalt redskab, der med sikkerhed kunne fastslå i hvilke sager, der forelå teledatafejl. Det blev derfor besluttet, at alle sagerne skulle gennemgås manuelt med hovedfokus på sagens rådata og indholdet af rets- og dombøger. Undersøgelsen skulle foretages af efterforskere og anklagere. I sager, hvor der viste sig at være teledatafejl, bestod den videre opgave i at vurdere betydningen heraf i forhold til sagens udfald, herunder om anklagemyndigheden skulle anmode Den Særlige Klageret om at genoptage sagen. Efter drøftelser med kontrol- og styregruppen besluttede Rigsadvokaten og Rigspolitiet, at opgaven skulle løses i en til formålet oprettet task force, Task Force Teledata, der blev bemandet med ca. 30 ansatte, herunder anklagere, efterforskere og studentermedhjælpere. Task forcen indledte sit arbejde ved årsskiftet 2019/20. Som fungerende advokaturchef og leder af task forcen blev udpeget en senioranklager, der hidtil havde gjort tjeneste i kontrol- og styregruppens sekretariat. Der har siden task forcens oprettelse været meget tæt kontakt mellem kontrol- og styregruppen og task forcen.

Efter en række beregninger stod det klart, at arbejdet med at gennemgå sagerne ville være ressourcetungt. Det tager tid at indsamle, sortere og vurdere oplysningerne i de mange tusinde sager og ikke mindst at lokalisere og vurdere de tilhørende teledata, der kan være meget omfattende og bestå af et meget stort antal datarækker. Det blev indledningsvist anslået, at gennemgangen måske ville tage to år. Kontrol- og styregruppen fandt det afgørende, at muligt forkerte domme blev lokaliseret hurtigt – i særdeleshed i sager, hvor domfældte fortsat var frihedsberøvet.

Efter opgavens karakter fandtes det hensigtsmæssigt, at gennemgangen skulle være afsluttet betydeligt før estimatet på to år.

Efter drøftelser mellem kontrol- og styregruppen og Rigsadvokaten blev det besluttet at prioritere sagerne, således at visse sager blev behandlet først og i prioriteret rækkefølge, samt at udviklingen i Task Force Teledatas arbejde skulle følges tæt, således at der hurtigt og løbende kunne foretages korrektioner. Det blev nærmere besluttet, at task forcen først skulle gennemgå sager med fældende afgørelser med ubetinget frihedsstraf, hvor tiltalte havde nægtet sig skyldig, samt sager, hvor den domfældte eller dennes advokat havde anmodet om, at sagen blev gennemgået. Tilståelsessager, sager uden fældende afgørelse, sager med betinget fængselsstraf og bødesager skulle foreløbigt ikke gennemgås af task forcen. Der blev fastsat nærmere retningslinjer herom.

Det blev anslået, at gennemgangen af de prioriterede sager ville tage ca. et år.

Med hensyn til sager uden domfældelse blev det besluttet, at der som udgangspunkt ikke skulle foretages nærmere undersøgelser i Task Force Teledata. I de alvorligste sager uden fældende afgørelser – knap tusinde sager vedrørende alvorlig personfarlig kriminalitet – skulle task forcen i stedet efter nærmere retningslinjer tilsende politikredsene oplysninger om de foreliggende teledata,

således at politikredsene i disse sager kunne vurdere, om det gav anledning til efterforskningsmæssige tiltag.

3. Kort om arbejdet i Task Force Teledata

I overensstemmelse med de nævnte retningslinjer foretager Task Force Teledata indledningsvist en screening af rets- og dombøger for at undersøge, om teledata kunne have haft betydning i sagen. Det er f.eks. ofte ikke tilfældet, hvis den domfældte har erkendt på anførte tidspunkter at have været på de steder, som retten har lagt til grund i sin dom. Den hidtidige sagsgennemgang har vist, at teledata vurderes at kunne have haft betydning i omkring 30 % af sagerne. I disse sager foretages derefter en grundig teknisk undersøgelse af teledata. Sagsgennemgangen har vist, at der i mange sager ikke er teledatafejl. I en række andre sager er der teledatafejl, men alene fejl, der findes ikke at kunne have været relevante for sagens afgørelse. En sådan ikke relevant teledatafejl kan f.eks. bestå i datarække-dubletter, rækker med udeladte landekoder eller fejl vedrørende tidspunkter og personer, der ikke kunne have betydning for bevisvurderingen. En relevant teledatafejl kan f.eks. være oplysninger om telekommunikation på et centralt tidspunkt, der ikke optræder i Telecentrets konverterede udgave af teledata, eller en urigtig angivelse af placeringen af den sendemast, der er anvendt på et afgørende tidspunkt. Ved relevante teledatafejl vurderes det, om betingelserne for genoptagelse af sagen er opfyldt, og om anklagemyndigheden derfor skal anmode herom. I de gennemgåede sager har task forcen alene fundet relevante teledatafejl i omkring 20 sager. Efter retsplejelovens regler kan sager genoptages, hvis der er fremkommet nye oplysninger, herunder om teledata, der gør det antageligt, at tiltalte ville være blevet frifundet, hvis disse havde foreligget under sagen. En konstateret fejl i sagens teledata skal således holdes op mod sagens øvrige bevisligheder. Domfældte eller dennes forsvarer bliver orienteret om de konstaterede relevante teledatafejl, med henblik på at domfældte kan vurdere, om vedkommende af egen drift vil anmode klageretten om genoptagelse. Efter indstilling fra kontrol- og styregruppen er der tilvejebragt bevilling til, at forsvarerne kan blive honoreret for deres arbejde i disse tilfælde.

Task Force Teledata har ugentligt foretaget skriftlig afrapportering til kontrol- og styregruppen med detaljerede statistiske oplysninger om resultaterne af task forcens arbejde, og der er mellem kontrol- og styregruppen og task forcen hyppig ofte daglig kontakt. Kontrol- og styregruppen har i den forbindelse løbende stillet gruppens it-tekniske viden til rådighed for task forcen, og en it-teknisk kyndig medarbejder tilknyttet gruppens sekretariat har besvaret en række spørgsmål fra task forcen. Kontrol- og styregruppen har regelmæssigt afholdt møder med Statsadvokaten i København og Rigsadvokaten om udviklingen i task forcens sagsgennemgang.

Efter undersøgelse af omkring 4.500 sager er der ikke konstateret tilfælde, hvor det af task forcen er vurderet, at der er grundlag for at indstille, at en sag genoptages. I lyset heraf har kontrol- og styregruppen ikke fundet grundlag for at ændre på afgrænsningen af, hvilke sagsgrupper task forcen skal undersøge.

4. Kontrol- og styregruppens stikprøver

Kontrol- og styregruppen har løbende udtaget ca. 125 stikprøver af de sager, der har været behandlet i Task Force Teledata. Stikprøverne er repræsentativt udtaget efter objektive kriterier, og der er udtaget et antal stikprøver fra samtlige år, undersøgelsen vedrører. Stikprøverne er fordelt på de forskellige sagskategorier. Ved stikprøvekontrollen har kontrol- og styregruppens sekretariatet først foretaget en grundig juridisk og teknisk gennemgang af sagen og en detaljeret kontrol af task forcens sagsgennemgang. Dernæst har kontrol- og styregruppens fem medlemmer gennemgået hver enkelt stikprøvesag på et gruppemøde. Ved stikprøvekontrollerne er der konstateret nogle mindre alvorlige fejl angående procedure mv., og der er konstateret enkelte mere systematiske uhensigtsmæssigheder. Resultaterne af stikprøvekontrollen er løbende blevet kommunikeret til task forcen, og der har været afholdt møder herom, hvor også Statsadvokaten i København har deltaget. I forbindelse med efterfølgende stikprøver har kontrol- og styregruppen bemærket, at task forcen har foretaget de fornødne justeringer. For så vidt angår det afgørende spørgsmål, om der bør indstilles til genoptagelse, har kontrol- og styregruppen i alle tilfælde tilsluttet sig task forcens vurdering.

5. Status

Task Force Teledata har nu gennemgået ca. 90 % af de prioriterede og formodede vigtigste sager (ca. 4.500 ud af ca. 5.000 sager), og det forventes, at task forcen i december 2020 kan afslutte sin gennemgang af de prioriterede sager. I ingen sager er der fundet grundlag for at anmode om genoptagelse. Kontrol- og styregruppen er nået til samme resultat i de mange stikprøver.

Domfældte har kun i 3 sager anmodet Task Force Teledata om at undersøge en ikke prioriteret sag.

Domfældte har i 12 sager anmodet om genoptagelse under henvisning til bl.a. mulige teledatafejl. Den Særlige Klageret har foreløbigt afsagt kendelser i 9 sager. I ingen af disse sager har klageretten fundet grundlag for at efterkomme anmodningen om genoptagelse.

Rigsadvokaten har ved brev af 21. september 2020 til kontrol- og styregruppen oplyst, at Rigsadvokaten finder, at der på baggrund af den hidtidige sagsgennemgang ikke er indikationer på, at fejl i teledata har haft retssikkerhedsmæssige konsekvenser til skade for domfældte, og at der på nuværende tidspunkt heller ikke er andre holdepunkter for at antage, at en gennemgang af tilståelsessager og øvrige sager med en fældende afgørelse vil føre til et andet resultat. Det er derfor Rigsadvokatens vurdering, at der i overensstemmelse med de gældende retningslinjer ikke er behov for at udvide Task Force Teledatas gennemgang til også at omfatte prioritering og gennemgang af tilståelsessager og øvrige sager med en fældende afgørelse.

Af hensyn til en hensigtsmæssig planlægning finder kontrol- og styregruppen herefter, at der bør træffes afgørelse om, hvorvidt der også skal ske en gennemgang af de sager, der foreløbigt ikke er prioriteret.

For så vidt angår sager om alvorlig personfarlig kriminalitet uden domfældelser har politikredsene redegjort for resultatet af deres arbejde. Disse sager er ved at blive gennemgået af kontrol- og styregruppen og Statsadvokaten i København. Kontrol- og styregruppen følger bl.a. op herpå ved at foretage embedsbesøg i foreløbigt tre politikredse og der undersøge en del af sagerne. Der lægges ikke op til, at der skal foretages undersøgelser af de knap tusinde sager uden fældende afgørelse, der ikke vedrører alvorlig personfarlig kriminalitet.

6. Indstilling vedrørende afgrænsning af sager, der skal undersøges i teledatasagen

Sammenfattende kan kontrol- og styregruppen konstatere, at der efter en systematisk undersøgelse af et meget stort antal prioriterede sager ikke er identificeret noget tilfælde, hvor der som følge af fejl i indhentet teledata har vist sig at være grundlag for en indstilling til Den Særlige Klageret om genoptagelse af straffesagen.

Kontrol- og styregruppen finder herefter ikke grundlag for at antage, at der ved en systematisk gennemgang af de ikke hidtil prioriterede sager, vil vise sig grundlag for genoptagelse som følge af fejl i teledata. Det drejer sig i alle tilfælde om sager, hvori der ikke er truffet afgørelse om frihedsberøvende sanktion eller udvisning.

Det bemærkes, at enhver sag, der ønskes undersøgt på foranledning af den domfældte, undersøges på lige fod med de prioriterede sager.

I lyset af det anførte bør der efter kontrol- og styregruppens opfattelse snarest tages stilling til, om en systematisk undersøgelse af de hidtil ikke prioriterede sager vil stå i rimeligt forhold til den betydelige ressourceanvendelse, en sådan undersøgelse vil indebære.

Kontrol- og styregruppen skal følgelig indstille til Justitsministeriets overvejelse at afgrænse de sagsgrupper, der skal undersøges i teledatasagen, i overensstemmelse med den foreløbige sagsprioritering i retningslinjerne, der vedlægges som bilag 2-4.

Med venlig hilsen

Olaf Tingleff
Formand